

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ "Св. КИРИЛ И МЕТОДИЈ" - СКОПЈЕ
ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ - СКОПЈЕ

Ул. "Пролет" бр.1, тел: 3115-076, факс: 3226-350,

Веб страна: www.ek-inst.ukim.edu.mk **Е-маил:** ek-inst.ukim.edu.mk

Арх. бр. _____

Дата: _____ **2014 год.**

ДО

**ИНТЕРУНИВЕРЗИТЕТСКАТА КОНФЕРЕНЦИЈА
НА УНИВЕРЗИТЕТИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

СКОПЈЕ

ПРЕДМЕТ: Мислење

ВРСКА: Ваш бр. 02-1209/4 од 5.12.2014 година

Во врска со вашето писмо кое се однесува на Информацијата од Министерството за образование и наука (бр. 13-17423/1 од 31.10.2014 година), а која се однесува на државниот испит, Економскиот институт, единица во состав на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, врз основа на мислењето и ставовите на членовите на Научниот совет на Економскиот институт, ви ги доставува следните предлози, мислења и забелешки:

1. Воведувањето на државен испит за проверка на знаењата на студентите стекнати на прв, втор и трет циклус е иницијатива на МОН која од една страна страна заслужува внимание, но од друга страна има недоречености и слабости со кои се нарушува автономијата и интегритетот на универзитетите. Имајќи го предвид сегашниот Закон за високото образование, не може да се пронајде одредба со која Министерството (или било кој друг државен орган) има законска надлежност за воведување на државен испит. Така што, идејата за подобрувањето на квалитетот на студирањето ќе треба да се бара во други законски можности кои би биле составен дел на еден иден нов закон (и концепт) кој се однесува на високото образование, за да се избегне парцијалноста како решение за оценувањето на постигнувањата на студентите на првиот, вториот и третиот циклус.

2. Сметаме дека предлогот, државниот испит како и начинот и постапката за изведување на истиот да биде реализиран од страна на Одборот за

акредитација и евалуација на високото образование во Република Македонија, со тоа што надлежниот министер би ги предлагал начинот и постапката на негово спроведување не е во согласност со **одредбите од Законот за високото образование кои се однесуваат на академската слобода**.

Поточно, со членот 12 од Законот, во алинејата 4 стои дека слободата на студирањето, утврдувањето на правилата на студирање, наставно-образовните дејности и **проверката на знаењата на студентите**, се во опфатот на академската слобода како и тоа дека академската слобода ги опфаќа и работите кои се однесуваат на утврдувањето на условите и критериумите за сите циклуси на студии; слободата на изборот на методите на интерпретирање на наставните и уметничките содржини и сл.

3.Понудениот концепт на државен испит и Законот за високото образование имаат спротивставени ставови и во поглед на дејноста на високообразовните установи (членови, 18, 19 и 20 од Законот) како и со други одредби од Законот, каде што универзитетот и единиците **имаат законска можност за донесување на стандарди, нормативи и правила за организација и вршење на високообразовната дејност, за единствениот кредити трансфер систем** и сл.

4.Постапка во поглед на спроведувањето на државниот испит, главно, е оставена во надлежност на Одборот за акредитација на високото образование, меѓутоа, и тука Законот **не предвидува одредба која дава можност овој Одбор да спроведува државен испит, ниту пак да формира тело кое ќе го реализира испитот, а нема ни одредба од кого би било составено ова тело**.

5.Со ваквиот концепт на државен испит би се довеле во прашање **целокупните претходни постапка кои ги водел токму Одборот за акредитација и евалуација на високото образование, а преку кои постапки секоја поединечна единица (факултет, висока школа или институт) биле акредитирани за вршење на дејност во високо образование**. Имено, Одборот одлучува за акредитацијата, утврдува дали високообразовната установа ги исполнува условите за тоа, ги акредитира студиските програми, а во петгодишен циклус го следи и оценува квалитетот на вршењето на високообразовната дејност, со сите можности и нгеренции кои му се на располагање. На ова треба да се додаде и фактот што оценката на квалитетот на академскиот кадар, образовната дејност, литературата и нејзината достапност и други прашања се предмет на (само)евалуацијата, како циклична активност.

6.Со дејноста на телото кое ќе го реализира државниот испит се поставува можеби најсериозното прашање во целата оваа идеја, а имено: дали е тоа **тело кое преку пет прашања до студентот го доведува во прашање целокупниот претходен високообразовен процес**, а кој студентот со некаков успех го поминал?

7. **Нејасно е од понудениот концепт на државен испит како ќе бидат систематизирани и синтетизирани резултатите од државните испити и кои ќе бидат последиците од евентуалните сознанија, дали пет прашања ќе бидат доволни да се даде оценка за одредени професори, единици и универзитети како и за интелектуалниот капацитет на студентите?**

Доколку, пак, студентот добие значително повисока оцена на државниот испит од просекот во текот на студирањето, се поставува прашањето **каков ќе биде заклучокот и исходот од таквиот постигнат успех, а ако нема никакви последици, тогаш се доведува во прашање смислата на ваквиот начин на проверка на знаењата.**

8. Не спорејќи ја потребата од разрешување на проблемите и пропустите кои секако се присутни во високообразовната дејност и институциите, сметаме дека нивното отклонување никако не може да биде реализирано (само) преку државен испит, зашто, на крајот на краиштата, со ваквата поставеност **се доведува во прашање и професионалноста, стручноста, етичноста и достоинството на предметните наставници зашто сите тие се доведени под сомневање** преку дополнителната проверка и контрола она што тие го сработиле во рамките на високообразовниот процес.

9. Исто така, нејасно е **како ќе се спроведува државниот испит кај студентите кои своите дипломи на било кој циклус на студии ги стекнале во странство.** Од друга страна, доколку овие лица бидат издвоени од дополнителната проверка на знаењата, тогаш двете групи на студенти се доведуваат во нееднаква положба.

10. Импликациите од предложените реформи, покрај од аспект на нивната основна цел -унапредување на квалитетот на високото образование, би требало да се посматраат и во поширок контекст. Во таа смисла, треба да се има предвид нивното влијание врз состојбите на пазарот на трудот на среден и подолг рок, поточно тие ќе придонесат за успорување и супресирање на високообразовните циклуси што ќе услови продлабочување на проблемот со дефицитарните кадри од одделни области. Овие промени треба да се посматраат во контекст на демографското стареење на населението и очекуваното континуирано намалување на бројноста на новите влезни генерации во високото образование. Освен тоа, овие реформски решенија може да придонесат и за интензивирање на емиграцијата на средношколците во странство. Според странските извори на податоци таа бележи континуиран пораст, меѓу другото, и под влијание на промените во миграциските политики на земјите на прием во однос на условите за студирање на прв, втор и трет циклус на студии.

11. Економскиот институт ја поздравува идејата на Владата на Република Македонија за донесување на комплетно нов Закон за високото образование со кој конзистентно ќе се реши статусот на јавните и приватните високообразовни установи во државата.

Скопје, 13.12.2014

Претседател на Научен совет
Проф. Др. Биљана Ангелова